

Gymnázium Ivana Olbrachta Semily

Nad Špejchrem 574, příspěvková organizace, PSČ 513 01

Putování za českými a světovými autory

Autoři projektu: Mgr. Pavel Nečaský

Mgr. Petr Pýcha

Projekt zaznamenala: Mgr. Eva Kousalová

Vážení přátelé,

oslovuji Vás jménem autorů projektu Literabus, pana Mgr. Pavla Nečaského a pana Mgr. Petra Pýchy. Důvody, proč oni sami se nemohou účastnit programu Labyrint světa, jsou velmi závažné: vynikající učitel, pan Mgr. Nečaský, je vážně nemocný, pan Petr Pýcha je scénáristou několika nových filmů a je časově zaneprázdněný. Proto se jejich zástupcem stávám já, Mgr. Eva Kousalová, která některé ročníky s nimi sdílela.

Vámi jsem byla oslovena již v loňském roce, letošní ročník považuji za nutný a smysluplný absolvovat, i pro radost panu Mgr. Pavlu Nečaskému.

Děkuji Vám za pochopení a možnost aktivitu našich pedagogů zveřejnit.

Mgr. Eva Kousalová,

GIO v Semilech

Popis pedagogické aktivity

Hlavním cílem projektu „Literabus“ je přiblížit studentům místa a dobu, ve které žili a tvořili významní čeští i světoví autoři. Literární putování klade důraz na pochopení a na poznání kontextu společenských poměrů dané doby. Studenti gymnázia mohou získat informace, na které ve výuce již nezbylo místo, prožít atmosféru, kterou tvůrci svou přítomností a dílem vytvářeli.

Cestám za jednotlivými autory vždy předchází zevrubná příprava v literárním a společenskovědním semináři, kde se studenti podrobněji seznamují s osudy a díly autorů, popřípadě rozvíjí debatu o významu a vlivu domova a krajiny na tvorbu literátů.

Literabus spojuje prostřednictvím literatury zdánlivě širokou škálu odlišných nauk, například základy společenských věd, dějepis, zeměpis, výtvarnou výchovu, francouzštinu a němčinu. Projekt se těší velké oblibě studentů, zejména díky své pestrosti a nenásilně podávanému učivu.

Jak Literabus probíhá?

Jak již z názvu vyplývá, Literabus spojuje literaturu a literární toulky, každý rok se zaměřuje na specifickou oblast protkanou bohatou literární historií a kulturním životem. Jednotlivé části projektu: výstavy, divadla, historické exkurze, prohlídky a besedy pojí společná témata, například česká poezie, židovská otázka nebo duch krajiny. Zpravidla se Literabus koná kolem data podzimních prázdnin.

Smysl aktivity

Původní myšlenkou Literabusu bylo obohacení hodin literatury, nahlédnutí do soukromí autorů a pochopení základních otázek: Proč autor dílo napsal? Měla vliv na jeho dílo krajina, či lidé? Jaký podnět jej inspiroval?

Zprvu se tedy mělo jednat čistě o zájezd za účelem poznání. Již po návratu z prvního ročníku se ukázalo, že projekt má mnohem silnější myšlenku, než se očekávalo. Studenti různého věku a z různých sociálních poměrů se stmelili do skupiny, kterou spojoval především zájem o literaturu. Literatura, kterou studenti znají pouze ze školních lavic v podobě úryvků z čítanek, jim byla přiblížena a ukázána z jiné strany.

Literabus se snaží především probudit ve studentech zájem o společenské dění a pomáhá jim nalézt svou osobní cestu k literatuře, kultuře i politice. Svou myšlenkovou

barevností ukazuje studentům jiný náhled na společenský život v různých dobách i v současnosti. Podněcuje studenty k citlivějšímu vnímání světa po stránce estetické, ale také etické, jež jsou nepostradatelnou součástí vyspělé společnosti. Studenti se během putování neučí, ale sami objevují a přemýšlí.

Reflexe

Nejen autoři projektu, ale i mnozí učitelé gymnázia, se každoročně na organizaci Literabusu podílejí. Přípravu neopouštějí náhodě, například vstup do Osvětimi obnášel objednávku několik měsíců předem, proto zvolili při plánování zájezdu v roce 2017 materiální služby cestovní kanceláře Hoška Tour, mohli se pak více věnovat myšlenkové činnosti. Všem zúčastněným pedagogům putování přináší, tak jako studentům, rozšíření nebo opakování si učební látky, dozívají se další a další literární a kulturní novinky, které následovně mohou použít při výuce.

Během samotné cesty se smysluplně diskutuje, vzniká kultivovaná nálada, ta je přenášena zpětně na studenty, a putování tak dostává intelektuální podobu se vším všudy. Konkrétně řečeno, nejsou vůbec žádné kázeňské problémy.

Pedagogický doprovod je vždy připravený podat fundovaný výklad, doplnit slovo průvodce, odpovídat na zívavé otázky přítomných. Všechny jmenované literární toulky splnily svůj účel, proto jsou autoři rozhodnutí pokračovat dalšími ročníky. V dohledné době mají na mysli jižní Čechy a Prahu.

Jednotlivé ročníky

První ročník se uskutečnil v roce 2011 po téměř dvouměsíční náročné přípravě. Studenti se vydali na cestu po stopách českých spisovatelů. Během dvou dnů navštívili Literabus místa spojená s životy a tvorbou významných prozaiků Oty Pavla, Karla Čapka, Jaroslava Haška či Bohumila Hrabala. Studenti se setkali s Luhem na Berounce zvěčněným ve Smrti krásných srdců a navštívili Kersko, Lipnici a Čapkovu Starou Huť.

V roce 2012 se zabývali studenti literárního a společenskovedního semináře židovstvím, jeho historií, náboženstvím, antisemitismem a holocaustem. V průběhu podzimu se věnovali tématice v kontextu literárním, sociologickém, historickém a regionalistickém. Program byl zahájen projekcí v místním kině, zahrnoval návštěvu Osvětimi, besedu s literárním historikem a kritikem Františkem Cingerem o Arnoštu Lustigovi, Ladislavu Fuksovi a dalších, v jejichž tvorbě nebo osudech se židovství

odrazilo. V listopadu studenti zhlédli divadelní představení Pan Theodor Mundstock v provedení Činoherního studia Ústí nad Labem. Projekt poznávání židovské kultury a jejího pronásledování alespoň částečně smazal dluh naší doby vůči mladé generaci, která ztrácí povědomí historických souvislostí staršího i nového data.

Podzim roku 2013 zastihl Literabus na Vysočině, v místech jejích básníků: v Počátcích Otokara Březiny, v Petrkově Bohuslava Reynka a v Tasově Jakuba Demla. Cestě předcházely přípravy studentů v literárních seminářích, podrobněji se seznamovali s osudy jmenovaných básníků, jejich tvorbou a ke slovu přišla i tematika vlivu krajiny na uměleckou tvorbu vůbec.

Ani v roce 2014 literární putování neopustilo Moravu, tentokrát studenty a jejich pedagogický doprovod přijala moravská metropole- Brno. Objevují jeho kulturu, divadlo a architekturu. V programu byla i návštěva renomovaného nakladatelství Host, představení Amazonie v divadle Buranteatr, účast na scénické zkoušce divadelního souboru Ořechov a návštěva jedinečné Jurkovičovy vily.

Páté putování v roce 2015 se velice vydařilo. Počátek cesty se odehrál v semilském kinu Jitřenka, projekce filmu naladila studenty k pokračování programu. Znovu se studenti ocitli u řeky Berounky, v místech povídek Oty Pavla, ve Strži Karla Čapka, v Lipnici Jaroslava Haška a v Kersku Bohumila Hrabala. Literabus byl opakováním cesty z roku 2011; její realizace byla přáním mladších studentů také vidět krajinu věhlasných a oblíbených spisovatelů, prožít atmosféru řeky Berounky, slyšet podrobnosti o životě Karla Čapka, procházet Kerskem Bohumila Hrabala či Lipnicí Jaroslava Haška.

Studenti po čtyřech letech ze školy odcházejí a noví slyší z jejich úst chválu a kladné hodnocení Literabusu. Několikrát navštívil naši školu pan Arnošt Lustig, ale i jiné osobnosti židovské národnosti, které přežily hrůzy koncentračních táborů. Proto opět v roce 2016, následovně v roce 2017, se vydává Literabus do Osvětimi. Cesta ani v jednom případě nebyla přímá, vždy spojená s dalšími aktivitami. V roce 2016 zhlédlo osazenstvo Literabusu na ostravské Komorní scéně divadelní představení Divoká kachna Henrika Ibsena a v závěru navštívili historické jádro Krakova, konkrétně poznali historický poklad polského národa, Wavel.

V roce 2017 opět jiní studenti putovali literabusem po stopách židovské tragédie 20. století, cílem byla opět Osvětim, o den dříve Krakov se židovskou čtvrtí Kazimierz a jejími pěti synagogami.

Všechny tyto dvoudenní cesty byly v roce 2018 prodlouženy v týdenním putování po Francii, zaměřeném na Provence. Krajina známá z děl malířů, spisovatelů, plná antické a středověké architektury oslnila studenty svou jímavou krásou, zvláštností, atmosférou, vnesla jim do jejich kulturního náhledu mnoho poznatků a nezapomenutelných dojmů.

Počet zúčastněných studentů

Pravidelně odjíždí autobus s 50 studenty a 3-4 členy pedagogického doprovodu.

Podzimní měsíce jsou voleny záměrně, v začátcích školního roku mysl studentů i profesorů není ještě tak unavená a zaneprázdněná jako v druhé polovině školního roku.

Autoři projektu, pan Mgr. Pavel Nečaský a pan Mgr. Petr Pýcha prohlašují, že aktivita Literabus nebyla podpořena jinou cestou nebo grantem.

V. z. Mgr. Eva Kousalová

Příloha

Výňatky ze studentských prací, uveřejněných v místních médiích

Literabus 2018 aneb putování za francouzskými velikány

Vážení čtenáři Semilských novin,

již tradičně se Vám hlásíme z putování studentů semilského gymnázia za předními autory české i světové literatury. Zatímco v minulých letech jsme cestovali především po České republice a Polsku, tak v letošním roce jsme si troufli na zatím nejdelší a nejnáročnější trasu našeho Literabusu. Vydali jsme se na jih Francie do kraje levandule, Provence.

Do světa jsme vyrazili v půlnoci ze 7. na 8. října. Ještě rychle naložit poslední kufr, rozdat poslední polibky rodičům a můžeme vyrazit na cestu do 1600 km vzdáleného Avignonu....

Konečně! S prvními slunečními paprsky přejíždíme německou hranici a s otevřenou náručí nás vítá Francie. Vyhráno ještě ovšem nemáme. Přece jen míříme skoro úplně na jih a hranice, kterou jsme přejeli, je na severu. Ale nic nám nebrání v tom, abychom se začali očima seznamovat s okolními městy a zajímavostmi krajů, kterými právě projíždíme.

Alespoň za zmínku jistě stojí město Besancon, rodiště slavného spisovatele romantismu, Victora Huga. Naší pozornosti neuniká ani Tournus a jeho obrovská románská bazilika svatého Philiberta, svou architekturou nás uchvátil Lyon a Dombes, to je vlastně taková francouzská Třeboň.

První zastávka dnešního dne. Pont du Gard, pro nás určitě jeden z divů světa. Římský třípatrový akvadukt z obrovských kamenných kvádrů. Čas nás tlačí a my již za šera dorážíme do Avignonu, kde jsme ubytováni v hotelu Première classe...

Po snídani vyrážíme provensálskou krajinou do města Arles. Mohutnou branou vstupujeme do uliček tvořených kavárnami a roztomilými obchůdky. Za chvíli se před námi otevírá velké prostranství s monumentální římskou arénou. Dnes se tu konají koncerty, ale v antickém starověku tu prolévali krev gladiátoři pro zábavu místního obyvatelstva. Naše kroky směřují na náměstíčko Place du Forum. Ptáte se proč? Právě zde totiž narážíme na kavárničku Café la Nuit, která je zvěčněná na jednom z obrazů

Vincenta van Gogha. Umělcovo jméno nás provází i nadále. Navštěvujeme galerii moderního umění, kde jsou nejen jeho obrazy, ale také díla Pabla Picassa a dalších.

Odpoledne mizíme z města k Daudetovu mlýnu, odtud spěcháme zpět do Avignonu, v rychlosti stíháme Papežský palác, katedrálu Notre Dame des Dômes. Třetí den přejíždíme na nové ubytování do města Apt. Cestou se zastavujeme u vesnice Gordes, známé z filmu Dobrý ročník. Za deště vyrážíme pěšky do Village des Bories, kamenné vesnice postavené ze suchých kamenů do homolí. Nesmím zapomenout ani na návštěvu městečka Menerbes, oblíbeného místa spisovatele Petera Mayla....

Poslední den naší cesty přejíždíme pohoří Luberon a kaňonem již dávno zaniklé řeky putujeme za Albertem Camusem. Spisovatelem, dramatikem, filozofem a nositelem Nobelovy ceny. Tady hrál fotbal, v těchto hospůdkách vysedával a kouřil cigarety. Všichni se rozplýváme nad nádherou místního kraje....

S plnými žaludky míříme na polorozbořený hrad Lacoste, sídlo rodu de Sade. Asi všichni známe „provokatéra“ 18. století markýze de Sade, který hanil ctnost a chválil neřest...

Štěpán Strnad, student 4. ročníku

Z exkurze gymnázia Ivana Olbrachta do Osvětimi

Je 24. říjen a semilský Literabus (GIO Semily) opět vyrazí na své každoroční putování po stopách příběhů, tentokrát příběhů Židů za 2. světové války.

Ráno jsme zhlédli v semilském kině film Alfréda Radoka věnovaný holokaustu a nacistické okupaci Čech a Moravy, protože naším cílem je koncentrační tábor v polské Osvětimi. Ke konci dne zastavujeme v ostravském divadle Aréna na hře Divoká kachna od Henrika Ibsena.

Druhý den za chmurného šedivého počasí zastavujeme před jedním ze tří táborů komplexu Auschwitz, kde byli shromažďováni, týráni a vražděni Židé, Poláci a tisíce dalších lidí různých národností.

Procházíme s průvodcem branou s nechvalně známým nápisem: „Arbeit macht frei“. Degradace člověka na pouhou věc, příšerné zacházení, nelidské podmínky a síla expozic, to vyrazí dech. Druhý tábor komplexu, Březinka, působí ještě hůř, koncentrační tábor s plynovými komorami, postavený jedině za účelem zabíjení lidí. Rozlehlost ohromuje, stejně jako fakt, že v každém z těch malých domů, se tísnilo na tisíc lidí.

Stejně jako zvrácenost plynových komor působí současné popírání holokaustu z úst některých známých osobností. Osvětim je memento. Návštěva takového místa má smysl, je připomínkou krutosti a nesmyslnosti, která se nesmí za žádnou cenu opakovat.

Michal Vojtěchovský, GIO Semily, oktáva